Hoe zeldzaam is de Kleine tubebij *Stelis minuta*?

Harry Pijfers

Volgens de voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Peeters et al. 1999) is de kleine tubebij *Stelis minuta* Lepeletier & Serville 1825, een zeldzaam dier: de laatste vondst was in 1958. Vóór 1958 worden 25 vangsten uit 9 hokken genoemd.
Maar of het dier werkelijk zo zeldzaam is, wordt betwijfeld; het is maar een klein zwart bijtje, dat gemakkelijk over het hoofd wordt gezien en bovendien erg veel lijkt op de soms talrijk voorkomende *Heriades truncorum*, de tronkenbij. Daarom heb ik de aansporing uit de bijenatlas, het dier te kweken uit hout, ter harte genomen.
In mijn tuin in Zelhem (in de Achterhoek, Ac.: 221.4-447.4) heb ik al enkele jaren een groot aantal nestblokken opgehangen met voorgeboorde gaten. Diverse soorten aculeaten maken inmiddels gebruik van deze aangeboden nestgelegenheid. In deze tuin komen overigens nu zo'n 151 soorten aculeaten voor, maar daarover misschien een andere keer (zie ook van den Bosch 2002).
Heriades truncorum, de tronkenbij, is zo'n vaste bewoner met vele tientallen exemplaren. Omdat ik in 2001 af en toe een *Stelis minuta* had gevangen wilde ik eens onderzoeken hoe zeldzaam deze soort is. Op 27 juni 2002 ving ik daarom 34 exemplaren van *Heriades*-achtige bijtjes, alle zonder buikschuier, omdat *Stelis* deze ook niet heeft. Van deze 34 exemplaren bleken er 28 mannetjes van *Heriades truncorum* te zijn en 6 Stelissen en wel 3 *Stelis minuta*-vrouwtjes en 3 *Stelis breviuscula*-vrouwtjes.
Op 29 juni 2002 ving ik opnieuw 14 exemplaren: 1 2 mannetjes *Heriades truncorumen* en 2 *Stelis minuta*-vrouwtjes.

Westrich (1989) noemt *Stelis minuta* een vermoedelijke parasiet van *Heriades truncorum*, evenals Scheuchl (1996). Volgens mijn waarnemingen is *Stelis minuta* overtuigend een parasiet bij *Heriades truncorum*.
De bijenatlas geeft als vliegtijd voor de vrouwtjes begin juni tot medio juli. Mijn laatste *Stelis minuta*-vrouwtje ving ik op 14 augustus 2002, terwijl ik in juli regelmatig exemplaren kon vangen.
Heriades truncorum bleef tot medio september actief, Scheuchl vermeldt: tot begin augustus, Westrich noemt 8 augustus als laatste datum.
Ook op een andere plaats in Zelhem, namelijk op de Aldenhave (AC: 220.5-445.4) ving ik op 22 juli 2000 reeds een vrouwtje van *Stelis minuta* op het riet van een hooiberg.
Omdat ze allemaal op elkaar lijken vang je maar een enkel exemplaar, maar vermoedelijk vliegen er meer.
Conclusie: in mijn tuin is *Stelis minuta* beslist niet zeldzaam, hoe het elders is, moet nog onderzocht worden.

Literatuur

Bosch, H. van den, 2002. Insectenparadijs in dorpstuin. - Landleven 7(2): 80-85.
Peeters, T.M.J., I.P.Raemakers & J. Smit, 1999. Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Apidae). - European Invertebrate Survey, Nederland, 226 p.
Scheuchl, E., 1996. Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs. Band II. Megachilidae - Melittidae. - Eigenverlag, Velden, 116 p.
Westrich, P., 1989. Die Wildbienen Baden-Württembergs. - Ulmer, Stuttgart, 972 p.